

Hallituksen neuvottelu julkisen talouden suunnitelmasta 2021 – 2024, pöytäkirjamerkinnot 8.4.2020

Koronatilanteen hoidosta viranomaisille syntyvät kustannukset

Viranomaisille korvataan koronatilanteen hoidosta syntyneet tavanomaisesta poikkeavat kustannukset toteutunutta vastaavasti, ja sen edellyttämät määrärahat sisällytetään lisätalousarvioesityksiin vuoden 2020 aikana.

Veikkaus

Linjataan budjettiriihessä 2020 valtiolle kertyvän rahapelituoton tulevaisuusnäkyviä ja käyttöä osana valtion tulojen ja menojen kokonaisuutta. Vuonna 2020 tuoton aleneman täysimääräisen kompensoinnin edellyttämät määrärahat sisällytetään lisätalousarvioesitykseen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimenpideohjelma

Koronaepidemian leviämisen hidastamiseksi toteutetuilla kasvatuksen, opetuksen ja harrastustoiminnan rajoituksilla on kielteisiä vaikutuksia lasten ja nuorten oppimistuloksiin, hyvinvointiin ja yhdenvertaisuuteen. Hallitus toteuttaa laaja-alaisen toimenpideohjelman vaikutusten lieventämiseksi. Toimenpideohjelman määrärahat sisällytetään vuoden 2020 kolmanteen lisätalousarvioesitykseen.

Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus

Hallitus varautuu korvaamaan koronaepidemiasta aiheutuvat vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen nettomenetykset siltä osin kuin niitä ei ole käsitelty toisessa lisätalousarviossa. Määrärahalisäykset sisällytetään vuoden 2020 kolmanteen lisätalousarvioesitykseen.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettu laki

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia muutetaan siten, että koronaepidemiasta johtuvat toiminnan volyymin ja kustannusten pienentyminen eivät vaikuta alentavasti tulevien vuosien rahoitustasoon ja jakautumiseen.

Talouspolitiikan jatkovalmistelu, julkisen talouden kestävyys ja ilmastotavoitteet

Hallitus on sitoutunut turvaamaan koronakriisin ja sen taloudellisten ja sosiaalisten seurausten hoidon edellyttämät resurssit.

Hallitus linjaa vuoden 2020 aikana toimenpiteitä, joilla koronakriisin aiheuttamia vaurioita Suomen taloudelle ja työllisyydelle voidaan vähentää. Hallitus valmistelee toukokuun lisätalousarvioesitykseen talouden nopeaa elpymistä tukevia toimenpiteitä, joita jatketaan taloustilanteen edellyttämällä tavalla. Hallitus käynnistää poikkeusolojen mekanismin aktiivoinnin hallitusohjelmassa kuvatulla tavalla.

Elvytystoimien rinnalla on välttämätöntä päättää myös rakenteellisista toimista, joilla Suomi palautetaan kriisin jälkeen kestäväen kasvun, korkean työllisyyden ja kestäväen julkisen talouden uralle. Hallitus valmistelee aiemmin linjatulla tavalla tiekartan, jossa määritellään eri toimenpiteiden potentiaali pienentää kestävyysvajetta. Ensimmäinen vaihe tätä prosessia toteutetaan toukokuun 2020 lisätalousarvioesityksen antamisen yhteydessä. Lyhyen ja pitkän aikavälin toimien tasapaino on välttämätön pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan turvaamiseksi.

Julkisen talouden kestävyysvahvistaminen toteutetaan tavalla, joka turvaa hyvinvointivaltion palvelut ja etuudet ja niiden kestäväen rahoituksen. Hallitus on sitoutunut siihen, että kriisin aiheuttama taakka jaetaan sosiaalisesti ja taloudellisesti oikeudenmukaisella ja ekologisesti kestäväällä tavalla sekä oikeudenmukaisesti sukupolvien välillä. Talouspolitiikan kokonaisuudesta linjataan budjettiriihessä elokuussa 2020. Tässä vaiheessa määritetään toimenpiteitä, jotka vahvistavat julkisen talouden kestävyttä ja työllisyyttä ottaen huomioon taloudellisessa toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset.

Taloutta elvyttävät toimet ja julkisen talouden kestävyttä vahvistavat toimenpiteet suunnitellaan ja valitaan niin, että ne tukevat myös hallituksen hiilineutraaliustavoitetta, irtautumista fossiilisista polttoaineista ja siirtymää hiilivapaaseen kiertotalouteen hallitusohjelman mukaisesti. Hallitus on sitoutunut toimimaan tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä takaa talouden ja kilpailukyvyyn pitkän aikavälin kestävyys, vähentää riskejä ja luo kestäviä työpaikkoja kaikkialle Suomeen.

Hallitus linjaa elokuun 2020 budjettiriihessä kestäväen verotuksen tiekartan toimeenpanosta aiempien linjausten mukaisesti. Samassa yhteydessä päätetään energiaverouudistuksen ensimmäisestä vaiheesta aiemmin linjatulla tavalla. Lisäksi budjettiriihessä 2019 linjatut kasvua ja investointeja tukevat verotoimet etenevät sovitusti.

Kuntien tukeminen koronakriisissä

Koronakriisi vaikuttaa kuntien talouteen etenkin terveydenhuollon menojen kasvun sekä vero- ja maksutulujen vähenemisen kautta. Valtio osallistuu kunnille koronasta aiheutuvien menojen korvaamiseen. Kuntien tukemisen tarkoitus on turvata peruspalvelujen järjestämisen edellytykset ja helpottaa poikkeustilanteesta johtuvia kuntien talouden haasteita.

Koronakriisin vaikutukset kuntien talouteen riippuvat epidemian laajuudesta ja kestosta. Arviot vaikutuksista tarkentuvat vuoden kuluessa. Tämän vuoksi kuntien tukia ja tukemiseen liittyvää päätöksentekoa pitää vaihteistaa. Valtiovarainministeriö seuraa tiiviisti, miten poikkeustilanne etenee, jotta voidaan päättää täydentävistä toimita.

Kunnat ovat erilaisia ja kriisin vaikutukset eri kuntiin ovat erilaisia. Myös erot kuntien taloustilanteissa ovat mittavia. Siksi kunnille kohdennettava tukikokonaisuus koostuu eri toimenpiteistä.

Ensi vaiheessa hallitus on päättänyt kompensoida veronmaksunlykkäyksistä kunnille vuonna 2020 arvioidut tilapäiset veromenetykset vuoden 2020 toisessa lisätalousarvioesityksessä.

Toisessa vaiheessa

- Valtio korvaa suoraan sairaanhoitopiireille koronakriisin aiheuttamat lisäkustannukset valtionavustuksella (mm. tehohoito).
- Kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotetaan määräaikaisesti vuodelle 2020.
- Peruspalvelujen valtionosuutta korotetaan määräajaksi loppuvuodelle 2020.
- Harkinnanvaraista valtionosuutta korotetaan.

Toisen vaiheen toimenpiteiden mittaluokka on yhteensä vähintään miljardi euroa. Toisen vaiheen toimenpiteet toteutetaan vuoden 2020 kolmannessa lisätalousarvioesityksessä.

Lisäksi hallitus arvioi tulevilla lisätalousarvioilla ja elokuun 2020 budjettiriihessä koronakriisin vaikutuksia kuntiin ja sitoutuu vaikutusarvioiden tarkentuessa täydentämään tarvittaessa kunnille suunnattua toimenpidekokonaisuutta. Vuotta 2021 koskevista toimenpiteistä päätetään vuoden 2021 talousarvioprosessin yhteydessä.

Lisäksi otetaan huomioon koronakriisin vaikutukset kriisikuntamenettelyyn ja kuntien alijäämän kattamisvelvollisuuteen.

Välittömien kriisitukitoimien lisäksi hallitus käy budjettiriiheen 2020 mennessä läpi näkymän kuntatalouden tulevaisuudesta sekä samassa yhteydessä tarkastelee kuntien tehtävät ja velvoitteet.